

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II, пом.
Конт. пост. нм. 113.322.
Адреса для листування:
"Діло" Львів.
Гос. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Гуртом не зачитується.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Італії 20 ф. ст., Іспанії 750 пт., Японії 750 іт., Польщі 150 зл., Румунії 150 лей, Словаччині 750 ш., Австрії 750 ш., Швейцарії 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
Ціна
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Рідкий ювілей.

Двадцятьпять літ на галицькій митрополитській престолі.

Львів, 16. січня 1926.

Двадцятьпять років минуло з дня, як станіславський єпископ Андрій (р. Шептицький) заїхав на Святоюрський Гір як галицький митрополит. Часті століття промілилися й керми українсько-католицької церкви, національно-церковної організації чотирьох мільонів Українців — це ціла історія не лише великої діяльності життя самого митрополита, але й всього галицько-українського народу, який його більше або менше з почуваннями, словами й ділами тих, що жили на високій Святоюрській Горі.

Завтра не лише тісно церковний світ галицької провінції, не лише пралати й кришане, але й представники українських культурних, економічних та політичних установ складатимуть побажання та величати ювілей митрополита. Без сумніву, не буде це звичайна формальність так сказати — ювілейна чечність, не буде це підшукування життєвих моментів цієї епізоду діяльності, які слід розмалювати риторичними фразами, щоб піднести значіння ювілея. Ні, особа митрополита, його визначна індивідуальність, широко закреслена діяльність, ледве чи дасться вмістити в зручні рамки, в побіжні фрази ювілейних промов і побажань. Щоб як сказати, висловити й безсторонньо висловити діяльність митрополита та змалювати його величаву постать, треба писати велику пілотноу книгу. Тому й ми не поринаємо на суцільне змалювання життя й дотеперішньої діяльності митрополита-ювілея, а мусимо зазначити тільки коротким зазначенням закінчили етапи тієї всесторонньої діяльності. Спершу кілька біографічних дат:

Митрополит Шептицький народився 1865 р. в родині спольщених графів Шептицьких. Гімназію кінчив в Кракові, право студіював в Кракові і Вроцлаві. Після закінчення гімназії відбував військову службу як однорічний добровольець, однак вже по двох місяцях мусів покинути військо, внаслідок чого небуло лишилися в нього на ціле життя (запалення ставів в нозі). Протягом цього годиться вже розповісти загальнопоширену легенду, немов то теперішній митрополит був колисьбуду анініним офіцером від драгони чи гусарів. Ні, то старшинської ранги митрополит ніколи не мав, бо — як зазначено — у війську служив тільки два місяці.

Вже в ранній молодості графський син з високого кола проявляв схильність до народу, подумку його батька. Тоді звязок з українським народом кристалізувався у нього самостійно, про що свідчить між іншим факт, що вже як студент вроцлавського університету він казав себе як "Українець".

Сильне життя його не маняло. Ще як студент університету проявляв бажання вступити до монастиря. Під цим оглядом великий

авдін мала на нього подобність його матері та о. Яковський, реформатор давнянського чина. Батько протинився монашам замірам сина і з метою виробити його постанову вислав його на довшу подорож спершу до Італії, а опісля на Україну і в Росію. Вічний Рим зробив на молодого студента величезне враження. Там навчався він перші звязки з письменниками, мислителями, діяльними, там — по Кракові — полюбив він лічне мистецтво і назавжди шанувати його цінності. В Києві, який теж зробив на нього величезне враження, в "катері городів руських", в середовищі великої національної гряди, почала дозрівати його національна свідомість. Там познайомився він і заприятелював з поетом проф. В. Антоновичем, одним з "холопанів", речників і діячів українського національного відродження. В Москві стрінувся Роман Шептицький з відомим російським філософом й істориком східної церкви Соловйовим. Приставивши до нього ще поглиблює й зміцнює постанову віддати себе на службу церкви. Без сумніву вже тоді мусів до нього зародитися жгуче бажання про об'єднання церков, про створення спільного духового знаменника між Сходом і Заходом. Тому й не диво, що унітаристична діяльність лягла в основу життєвої діяльності й великого покликання митр. Шептицького.

Після повороту з України й Росії Роман Шептицький вступив до василіанського монастиря в Добромилі. По трьох роках в р. 1892 висвятився, приймаючи імя Андрія. На протязі семи літ був професором богослов'я у василіанських студіях в Крестинополі і Львові та займався місійним проповідництвом. В р. 1899 покликанно його на єпископський престол в Станіславів, а в р. 1900 іменовано галицьким митрополитом. Інтронізація митрополита в Святоюрському Соборі відбулася 17. січня 1901 р.

Двадцятьпять літ на митрополитському престолі! Двадцятьпять літ великої живої, різноманітної, всесторонньої й плодотворної діяльності. Не будемо й аналізувати, ані видавати передчасно осуду. Звернемо тільки увагу на напрямки ліній й ознаки тієї діяльності.

Коли василіанський монах з високого кола заїхав на єпископський престол в Станіславів, а опісля на митрополитський престол у Львів, суперечні думки й почування ворухили українське громадянство. Одні казали, щоб найвищий достойник і керівник українсько-католицької церкви не ставив перешкоди у національно-політичних замаханнях українського народу, інші тремтіли, щоб він не звязався з консервативно-староруським табором, що інші бідалися, що митрополит не зможе жити як в новині оточенні. Протягом правди казати, що ці зорня недовірчавості чи сумніви ще до нашого дня кидались в деяких наших гуртах. Другі жнову закидали з особливого митрополита мали на нову добу

Українська Громада м. Львова!

В неділю, дня 17 січня 1926 р. відбудеться о 4-й годині пополудні у Львові, в с.к. НАРОДНОГО ДОМУ, вул. Рутівського 22.

Велике Народне Віче

зі співаючим порядком дня:
1) Дякність і господаря Мискої Раді у Львові.
2) Подозвня і організація українського населення по містах.
3) Виселення і звільнення.
Тому, що на дивний поряток є дуже важкі справи, треба їх часом і тоді!

Народна Організація Українців м. Львова.

культури, економічного, а навіть політичного ренесансу галицько-українського народу. І то тим більше, що особа галицького митрополита постійно об'єднувала в собі крім нежовного достоїнства, крім морального авторитету, ще й непісанний національний провід. З київською церквою від довгих десятирок, а то й соток літ жетється у нас, на західних периферіях великих українських просторів, ще й традиційне провідництво нації, хоч би тільки в представницькому розумінні.

Ці сподівання знаходили твердий ґрунт під ногами ще й тому, що митрополит А. Шептицький не входив боязко на митрополитський престол, як деякі з його попередників, але самостійно, як і ладив чільному представникові прастарої української родини, континуаторові діяльності єпископа Варлаама, Атаназія й Льва Шептицьких. Не на певному терені, але — так казати — на своїй батьківщині найшовся новий митрополит.

В політичній діяльності митр. А. Шептицький довший час не проявляв діяльності. Як довго йшла боротьба між двома, тоді майже рівними щодо сили таборами, народно-українським і москвофільським, митрополит не пішов слідами кард. Сембратовича, що в тій боротьбі грав передову роль. Політичне обличчя митрополита зазначалося виразно аж після виборів до австрійського парламенту в р. 1907, коли то український національний табор на голову побив москвофілію. Тоді й митрополит вийшов із дотеперішньої резерви і зблизився до нац.-демократичної партії. Однак й далі він поводився супроти "старорусинів" досить мягко, не переводив нагліх анімів і перемін в церковно-адміністративній політиці, як нпр. станіславський євладика. Користуючись своїм високим становищем і впливами, митрополит часто підіймав голос в обопільних топтаннях прав українського народу. Його виступи в австрійській палаті панів (в справі українського університету) та в галицькому сеймі (в справі виборчої реформи) виявили великі парламентарні спосібності митрополита. Треба сказати, що його посередництво в справі виборчої реформи до сейму було дуже шчасливе. Та навіж не доведеться в наслідок війни покористуватися тим інструментом (новим сеймом) політичної боротьби й обополі.

Роль митрополита в часі світової війни є загально відомою. Тоді він всецільно й послідовно дбав

"НАРОДНА ТОРГОВЛЯ"

Привітний Союз Сполучений у Львові повідомляє П. Т. членів згідно з рішенням Загальної Збори з дня 26. XII. 1926, що:

1) Удільні і вклади авалоризовано на 10 проц. Авалоризовані вклади а по думці закону платні 1. I. 1927 р.
2) Від удільні признано за рік 1924/25 12 проц. дивиденду.
3) Від закупки на членські книжки в році 1924/25 признано 3 проц. товарний зворот.

Дивиденду і товарні звороти виплачуються членам, які мають повний членський уділ то є 20 зол. Прочим приписується до неопозного уділу.

Заразом рішили Загальні Збори в призначенні доброї і ошадної господаря "Народної Торговлі", яке о власних силат відбудується і визначно підпомагає кооперативній і культурно-освітній та добродійній установи, звернувшись до П. Т. Громадянства, щоб воно громадно вступало в члени найстаршої української кооперативної установи і закупки засобів домашнього господарства всецільно переводило в "Народній Торговлі".

Одиничний уділ виставить 20 зол., вписав 2 зол.

Зголошення пригуплення в член "Народної Торговлі" приймає центральне бюро у Львові і во складає в краю.

Пот і-і ДИРЕКЦІЯ.

свою долю в долю народу та мав рідку мужність і відвагу протиставити себе всецільній царській Росії. В тому лихолітті всі чола мусили схилитися перед ним. Не диво, що в тих днях невідступним товаришем митрополита — був найблагородніший теоретик ідейного радикалізму, пок. Михайло Павлик. І саме тоді, коли старенький наслідник великого Драгоманова, бачучи царські бригади, бідався над долею шлої Європи, європейської культури і постулу, одиниць і самітний митрополит звертався проти "безбожного царату". Виступавши проти "царської релігії", проти "казовного благочестя" як церковний діяч, він виступав одночасно проти царату як передоки Українців. А той виступ мав найбільше значіння, що якраз в Росії його зажали владними головами українського "сепаратизму".

Царат люто дімтився на митрополита, уважавши його. "Царський в'язень" три роки скитався по Росії, доповнюючи своєю особною галерею тих всяких сподожників української національної ідеї, які йшли тернистою дорогою до вершин свого ідеалу. Увільнений після революції і сердечно вітаний українським громадянством в Києві й Петербурзі, вернувся як триумфатор до своєї тісноті батьківщини.

Та скоро тільки українське громадянство збиралося гоїти завдані війною рани, знову зналася буря і хуртовина. І знову в найтяжчий час досвідчений митрополит остає на своєму становищі. З того часу відомо з його знаменитості, достойності і гідності відповісти на шовіністичну

А. Лукашук, В. Завалинчук, Сидоренко, Шолохов, Лыков, Рязанов, ч. 10.

обох боках кордону зможе вибирати своїй бажаний місце постійного осідку в одного або другого боку.

Число безробітних у Польщі зросло за один тиждень на 11,450 осіб більше.

Раковський, по якого прийняв до Варшави раз повідомляв, а раз відхилювали, — такі мабуть прийоми.

По широкому світі.

Доля французького уряду Бріана, залежати від голосування над останніми пунктами фінансового проекту Думера.

Вінч Неларськему, себто уряду, у фінансовій банкрутизації хоче довести французький уряд, домагатися повсякденних справ Літою Ніці. Французький посол у Будапешті мусив ужити погрози, щоб не виколоти мадлярський уряд до біди в справі фінансових банкрути. Тільки завдяки інтервенції французької поліції вдалось відвести слани фальшивих.

Англі й інші англійські капітали ставлять нові домагання для нормального розвитку вуглеводного промислу: не платити за одну годину праці понад п'ять п'ять 8 робочих годин; знизити зарплати плати у деяких округах; знизити залізничні мита; знизити негачію 100,000 робітників. У робітничих колах пакує в цього приводу велике обурення.

Першим єпископом Данцігу призначений О. Рурке. Парохіяльна церква в Оліні буде перетворена в собор, і прибуде усі апарати з собором печів. Назва данцізька дієцезія простягається на всю територію вільного міста Данціга.

У Багдаді підписали високий вищий комісар і голова Ради міністрів Іраку договір на протязі 25 літ.

Муссоліні, як упевнене льондонська преса, є поважно недужий і мусить при кінці цього місяця піддатися операції.

Радянська Україна.

Праця для і серед національних меншостей.

Президія Центрального Виконавчого Комітету СРСР, звичайно від харківського Уряду даних про працю серед національних меншостей України. Центральному Комітеті для справ нацменшостей при Всеукр. Центр. Вик. Комітеті поробив підсумки своєї праці, а яких виходить, що тепер у всіх виборчих органах союзна влада мають національні меншості своїх представників. Уряд України забезпечив участь усіх трудових елементів нацменшостей у виборах, та їхніх представників у виборчих комісіях. Звідомлення про діяльність установ мають складатися по національних районах і громадськості у рідній мові на національності, що має там перевагу. Усі громадські та державні установи в національних районах урядують на рідній мові. Про число національних рад і районів знаємо в окремій статті. Позитивна культурна фронт організовано 2600 шкіл і культурно-освітніх установ для нацменшостей. Всі вони ведуть свою працю в рідних мовах. Німецьких шкіл є 500, жи-вських 372, польських 320, болгарських 53, молдавських 69, чеських 19, татарських 3, альбанських 1. Крім того є 351 жидівських культурних установ, 157 німецьких, 190 польських, 10 чеських, 6 болгарських, 3 татарських і 2 білоруських. В 1926 р. стіла національних шкіл має бути значно пошлішена. В судництві теж зроблено багато для національних меншостей. Пили є там 10 національних судних камер. Уборюється 20 посад для представників нацменшостей при окружних судах, 20

посад для помічників прокураторів, і по 10 посад для слідчих судал і установчих канцелярій, що обслуговувати будуть виключно національні меншості. Тепер перевозять на Україну також реєстрацію Жидів, що хочуть занести хліборобством. В 12 округах зареєстровано вже 12 тисяч таких жидівських родин. (За «Вісниками».)

Музичне Т-во «М. Лазаревича в Київі».

Вся праця товариства ведеється у трьох відділах: науково-творчому, видавничому і організаційно-інструкторському. Науково-творчий відділ має композиторських майстрів, що виготовляв та впорядкувала за останній рік 80 творів. Крім того переглянула вона понад 400 музичних творів, написаних в усіх кінцях України. Вона брала участь у працях Ки-вської Філії Вацко Муніцип. Ради, в музичній секції Інституту наукової мови при Всеукраїнській Академії Наук. На-холо-творчий відділ має ще й свої підділи: етнографічний на чолі А. Кайко, що організував етнографічну експедицію на Поділля, зібрав велику колекцію пісень з різних кінців України, а тому члени і деякі пісні з Західної України; методологічний, що на праці в «Бюро керівників музичного виконання», в «Хоровому бюро» та в «Бюро музичних кореспондентів»; педагогічно-демонстраційний, що організував виставку «сім років музичної культури на Україні»; музичний музей, що зібрав цілою низкою цінних експонатів, між ними рукописи М. Лисенка і ин.

Видавничий відділ видає 11 назв нотних літератур в розмірі 70 нотних сторінок. Крім того видає журнал «Музика», що в минулому році був одним з музичних журналів на всю територію не тільки України але й СРСР. 8 книжок цього українського музичного журналу обняли 27 друкованих аркушів.

Організаційно-інструкторський відділ підтримує зв'язку з музичними організаціями України та призначує членів для товариства. Крім того інструував, інформував і поставив музичну літературу. В минулому році зв'язався він з 400 організаціями, з яких половина припадала на музичні, 80 відсот. були робітничими, 15 відсот. гуртками при культурно-освітніх установах і 5 відсот. чисто-фаховими, самостійними товариствами.

Товариство мало свої філії, що вели музично-організаційну а початку й музично-освітню роботу. Харківська філія брала активну участь в організації української державної опери. Композиторська майстерня філії виготовляла шлу низку музичних творів і музичний підручник «масовий співа».

(За журн. «Культура і Побут».)

Страйк робітників на повстанчих підприємствах у Проскурова.

Український комітет союзу гірників постановив розпочати страйк на винахідних приватних підприємствах підприємствах Прокурора, в яких винобують вапно. Почини страйку відмова підприємців виконувати докладно закон про працю. Таку причину подіє московська «Труда». Означе ми думаємо, що на Україні а тим більше в Проскурові не може бути таких названих підприємств, що зважались би порушувати закон.

Перенесення господарських установ з Харкова до Київ.

Київський окружний Виконавчий Комітет поробив заходи в харківському уряді для того, щоб з Харкова перенести до Києва 7 господарських установ, зв'язаних з економікою пражо-зерка. Перенесення цих установ до Києва відтягнуть у великій мірі Харків і починається до організації експлуатації життя пражо-зерка, що тягнеться до Києва. Уряд погодився на перенесення.

ПОЛІТИЧІ НОВИНИ.

Закон про чужинців ухвалений.

13. I. у польському сеймі розглядали в III. читанні проект закону про чужинців. Закон прийнято. Мешкості прийняв це рішення у палаті. Маш. північкє поє. Війтоса і Хруцького до порядку. Жидівське коло, що числить 34 послів, заступало було при цьому голосуванні лише 10 послів.

«Визволення» за недоїрми для уряду.

Пос. Понятовський поставив внесення в імені «Визволення», щоб урядові висловити наговор за застосування закону про земельну реформу.

Переговори Валерона з кс. Оксеном.

Презес новоутвореної хлопської партії пос. Валерон звернувся до групи кс. Оксена з пропозицією злутиги оба клуби. Кс. Оксень іще не дав відповіді.

Жидівська нота похистити до опозиції?

На засіданні польського сейму пос. Гаванер промовляв у справі нумерус клавус. Незастерігав уряд, що коли у відношенні до Жидів не додержити конституції, то Жидівське коло мусить перейти до екстрапартиї опозиції супроти уряду.

Таки не приїде.

Радянське посольство заперечує чутки, начеб у переїзді до СРСР. мав прихати до Варшави радянський посол у Парижі Раковський і начеб у цій справі радянський посол Войков мав якусь конференцію з прем. Скінським. Раковський не думає прихати і не приїде до Варшави, а пос. Войков не конферував у цій справі.

Посли польського сейму у Чичеріна.

Прогуляку послів польського сейму 13. I. м. прийняв Чичерін на год. послухання. Офіція були в буш. предс. чека Держинського.

Амер. позичка — за кріс.

До Варшави прихав Швед Льюрм і в імені американської консорції пропонує польському уряду 50 до 100 міль. позичку. Позичку передтим мали загарантувати спіртовим монополом, але тепер консорція закинула цей проект. Зіте домагається консорція щоб за позичку Польща купила за 800 тис. дол. американських крісів сніг. Казолі.

Відозва Вітоса до хлопів.

През. «Пяста» Вітос у відозві до польських хлопів перестерігає перед сецесіоністами з «Визволення». Заявляє, що політика хлопів мусить стояти на основі державного інтересу. Хлопи мусять перестати валити це, що вчера побудували, мусять позбутися якійськорше опіки тих провідників, котрі завели їх у багня нещастя. Не слід розбивати села на убогих і багатих, на політ, в дтінки, бо то знищить хлопську силу.

Дочка царя Миколи в Берліні.

Велику сензацію викликала в Берліні вистка про потаєрження чутки, що перебуваюча на лікуванні в тамошній санаторії Чайковська виявилася дійсно книжною Анастасією, одинокою дочкою царя Миколи II, що остала при житті.

Новий австрійський уряд.

На засіданні австрійської Нац. Ради 15. I. вибраний новий уряд. Канцлером вибраний знов д-р Рамек (80 гол. хрестів і всенім. прот. 53). Скала уряду у відношенні до попереднього залилася настільки, що мін. фінансів обаво сурм. міста ваден Кольман, хліборобство пос. Гадер, а загр. справи канц. Рамек.

Концентрація війська на межах Галичини?

Правийський «Вечер» повідомляє: На засіданні ради мін. 16. I. промолотили мін. загр. спрам Бенеш у мадлярській справі, бо, як каже часопис, повідомляються чутки про концентрацію війська на мадлярській Галичині і т. д.

Кріза уряду Бріана.

Фінансова комісія відхилює за Думером проєкти. Це значить, що соціалісти виводили отверту боротьбу урядом. Бріан звалює до палати палати, та не знає, чи помірковані партії голосуватимуть за уряд, аложження у більшості в рад. елементах. Не зати теж чи найдеться більшість правих, на які міг би опертися уряд. Тому положення дуже гірше. «Еклер» пише, що колиб новий картеловий уряд дішов до влади, міг би скінчити трагічно.

Загострення контролю над Мадярщиною.

«Ческе Слово», повідомляє, що союзники відкинули проєкту Мадярщини про скасування військ. контролю на Мадярщині. У компетентних колах кажуть, що тепер цю контролю загострять і Мадярщина мусить точно виконувати тріанонський договір.

Біржа.

Гроші.

Америка. дол. 760 — 765 канад. дол. 740 — 745, чеські дол. 02300 — 02325 дол. 0350 — 0375, франки фр. 03500 — 03100, фр. швейц. 130 — 131, англ. фунт 3500 — 3600.

Золото. 20 кор. 2900 — 2980, 20 франк 2800 — 2900; 20 марк. 3500 — 3600; 10 руб. 3600 — 3700.

Срібло. Австр. кор. 06200 — 06300, 500 кор. 335 — 345, флорени 165 — 175, рубл 270 — 275, рубл. дрібним сріблом 130 — 140.

НОВИНКИ.

— Неодолі артиста-маларя. Як додумався з Одеси, відомий український малар, широко знайом з картию виданих київських видавництвом «Час» (постраждало до «Черної Радя» Кушні й українських народних пісень) Амвросія Ждиха похвалив хорів і дуже бідує. Працювати вже не може, сильно задоволься в майже коняє а голоду. Звертається уряду кого сиді у Харкові й Київ на відкупати заслуженого мистця й надіється, що голоси не пролунає даремно. Ждиха мусить дати потрібну допомогу.

— Примхи температур. Пісм іль-натіжесоті дагідної погоди а середні градуси в Італії, де на півдні температура доходила 23 ст. тепла, нежданно прийшла доба студії. Ще в першій тижні січня температура падала між 5 і 10 ст. тепла, нині знову доходить там до 10 ст. У всіх більших містах горішньої Італії сніг. Сніги впади також в Апенніні, Калабрії, а навіть у Неаполі. Над Адріатичним морем є сильний бур'ял, так, що а Фіорі та Тієсті страшенна студія. Бур'ял, що вієти перед морозами з рідкого краю до Італії, жакують, що не збралось просто до Африки.

— Великоміська мумія чи злочини? Незадоволювали у Львові служинцю Ядоху Сулятишку за те, що вона вкинула до ріки свою поховальну дітку, вихавши до рідного села Новосілка (Підкарпаття). Судове судство ствердило, що її похоронили чужою діть ішло також у таємний спосіб. Щодо львів сина то вона борониться тим, що одного підкинула викоси Лікарів, а другого переділа в залізній ямці бездітний «панам», що замикався над її вузлом. Зате щодо дох ніких неможе, вона має суверенні відповіді, раз зв'язуючи, що вони померли, то знову, що одно з них була приречена атоді.

— З мадлярської синайдалью хроніки. У Чехословаччині, в містечку Гомоні, арештували гр. Емелю Андриана, у його власній замку, на донесення одного з його служаків. Граф казав підняти свій замок у Велте, в 1924 р., коли там розтаборилось чехословачке військо і одержав відшкодування за пожежу від товариства обзвечення. Одначою ствердило, що Андриана піддавала бачи людина з фальшивими французькими банкетом на Мадярщині.

— З вишкільської політичної термінології. Слово «Польська» реферує нашу пресу, має на означення вахал подала шлу низку тепліших термінів, придухання в атмосфері дуже посоченої до тої, а які Вільгельм II. бачи собі

провокацію ген. Розвадовського. Згодом митрополит виїхав у світ, щоб там розкрити лихоліття, горі і нужду рідного краю. І знову в часі свого повороту він наразі став в'язнем, але вже не „безбожного царю“, тільки азіякатолицького польського уряду. Як бачимо, в нїтях хвилі нашого лихоліття митрополит тісно зв'язував свою долю з долею свого народу.

Та ще більші й ще позитивніші заслуги митрополита на культурному, економічному й гуманітарному полі. Як культурний діяч—митрополит це другий Петро Могила, це наш Юлій II. Зайняв було би говорити про його заслуги як творця й основи „Національного Музею“, як протектора й мецената цілої фаланги мистецтв, різбарів, співаків, як добродія й опікуна студентської й гімназійної молоді, як засновника гімназії СС. Василянко, царського захисту і т. ін. Зайняв було би говорити про основи ним „Народню Лічницю“, допомогу економічним інституціям, пожертви на заснування рільничої школи (Миловане і Коршів). Ця сторінка діяльності митрополита-ювілята вимагає окремого й більше подрібного розгляду. І не тут місце зупинятися над великими жертвами й досягненнями достойного мецената.

Митрополит відомий ще як знавець мистецтва й учений дослідник церковного життя на заході нашої національної території. Зібрані ним останки нашого минулого, мистецькі пам'ятники й матеріали до історії унії передадуть його досягнення грядучим поколінням. Цей бік діяльності оцінила наша найвища наукова установа, Наук. Тов. ім. Шевченка, й іменувала його минулого року своїм дійсним членом. З того приводу повстали деякі дрібні непорозуміння, але це мабуть тільки тому, що замість іменувати його членом історично-філософської секції Наук. Тов. ім. Шевченка, вибрано його членом філологічної секції. Та це, очевидно, дрібниця. Фактом є, що зовсім слушно й оправдано іменувало митрополита членом нашої, офіційно непризнаної Академії Наук як культурного діяча і наукового дослідника.

Двадцять п'ять літ на галицькому митрополитому престолі, двадцять п'ять літ невисухої й плодотвор-

ної праці, двадцять п'ять літ відданої жертвенності. Гоголюсь би, щоб в це різке двадцятиліття також українське громадянство створило вічний, нерукотворний пам'ятник в доказ загальної пошани для Людини і Діаха, який ніколи не знав своїх власних потреб, тільки потреби багату, громадянства, потреби духові і матеріальні. М. Ч.

ПРОГРАМА

ювілейного обходу 25-ліття вступлення на Митрополитський престол, митрополита НИР Андрія

для 17. січня 1926 в катедрі св. Юра.

1) Азійської Служба Божа, відправа всьма Владиками враз з представниками духовенства всіх трьох дієцезій в 10. год. рано.

2) Прошеся з львівських парохій займуть причастині ім. місця в Катедрі в год. 9 і 10 рано.

3) П. П. Делегати українських устанав як і члени нашого громадянства зовуться зайняти свої місця в год. три на десять рано.

4) В год. 12 і 13 складання желань Іх Екzellenцї Високотроєственному Митрополиту.

Гр.-кат. Митрополитчя Канцеля.

Вступ Німеччини до Ліги Націй.

Журба Англії за поведінку німецького уряду.

До Берліна виїздив секретар Ліги Націй, Ерік Дрюммонд, щоб порозумітися з німецьким урядом щодо дати і остаточних приготувань ступу Німеччини до Ліги. Криза німецького уряду припинила цю подорож. Відомо, що після підписання льокарнських договорів, німецькі націоналістичні партії почали дуже сильну агітацію проти політики уряду. Сам уряд рішив не проявляти ініціативи щодо вступу до Ліги, поки не буде опорожнена смуга Кольонії.

Ліга Націй збирається щойно в марті. Англійський уряд заявив, що кольонська смуга буде опорожнена в початках лютого. Ікаже те, що англійський часопис „Уестмінстер Гезет“ остерігає Німеччину, щоб вона не ставила надто великих домагань перед своїм вступом до Ліги, бо тоді Ліга, зібравшись на останню нараду, безпосередньо перед своїми мартовими зборами, може легко відкинути про-

ханія Німеччини. Члени Ліги. можуть зовсім справедливо заявити, що Німеччині зовсім не залежить на співпраці з іншими державами для загального добра Європи, а головне залежить на виборенню при допомозі Ліги особистих користей. Таке враження настроїв відразу інші держави до Німеччини вороже, або щонайменше недовірливо.

Згаданий часопис звертає увагу на те, що між домаганнями Німеччини є такі, які вона може поставити на чергу дня в Лізі без труднощів і инші, які покищо повинні би відійти. До цих перших належать: загальне роззброєння, далі право одержати мандат від сім націй, себто взяти участь у контролі, яку виконує Ліга над великою частиною Африки, Азії і островами Тихого Океану. Шлях домагань Ліга не так легко відкине. Шлях роззброєння то в цій справі позиція Німеччини є дуже сильна. Німеччину запрохали вже до участі в конференції на лютій, і вона повинна виложити спершу свої бажання. З огляду на ролю Німеччини як великої держави, її не можуть звести до рівня таких, що в справі світового роззброєння мають дуже малий голос, уже самою реальною силою своєї території, населення, і инших історично-географічних умов.

Англії, якій дуже залежить на співучасті Німеччини в праці Ліги Націй, залежить тепер, щоб Німеччина в останній момент не відступила всієї підготовчої праці до її вступу до Ліги.

3 польських справ.

Засідання з 13. січня.

На вступі засідання марш. Троєчінський повідомив сенат, що сенатор Скульський вніс мандат. Потім сен. Алеммак реферувал законпроєкт про урівняння рад міністрів до зміни висоти кар за провинку від залежності з безсередніх податках. Віце-президент Марковський піддержував закон імені уряду. В голосуванні цілий закон відхилено.

Після реферату сен. Ротенштайна прийнято закон про продовження права міст Львова і Кракова до п'ябирання споживчого податку, з тою зміною, що продовжено не право не на три місяці, а на шість, себто до 30. червня п. р. При тому комісія висказала бажання, щоб Львів змінив тариф на зразок тарифу Кракова і щоб вони дотримали тільки із предметів пожити, а не 50, як це було дотепер.

Сен. Кшижанський вніс інтерпелляцію в справі надання імені сенатору Лубовському, прок. Матей, сенат Рутен і вніс інтерпелляцію в справі надання імені сенатору Штайнгоу, вніс інтерпелляцію в справі надання імені сенатору Праці, Ж. Клоб, „Визволення“ і т. д.

Найближтє засідання визначено на день 27. січня.

З союзових комісій.

Комісія для об'єднання.

На вторинному засіданні союзової комісії для об'єднання вніс сенатор Стуканський проєкт постанови ухвалив ради міністрів щодо способу передавання релігійної власності і адміністративної та мовної. Остання поправа мала по вступі вступу урядової комісії, аналізуючи для передавання об'єднання. Після того закінчилися дискусії. Деякі безпіддані домагалися поправах одиниці, інші маршали, що в міській архієпископії урядової комісії не мали, що об'єднання з одного боку адміністрацію, а з другого скраб держави, над турботою емеритам платити.

Комісія адміністрації.

На вторинному засіданні комісії вніс сенатор третій раз проєкт закон про урядову мову, який має бути мовою польською, і про об'єднання в урядовій мові стану. Ухвалив від митрополита встановити 2 злот., від матеріальних витрат — на 50 сот. Опісля вніс широка дискусія, де сен. Алеммак вніс проєкт, щоб сенатори мали право вносити закони на про само урядові. Більшість членів стану в тому, що справа не може бути предметом дискусії, бо повинно відійти тільки в спеціальній комісії польсько-німецької під проводом марш. Ратан, які ще не вніс до повної згоди щодо законів про само урядові. Опісля вніс також Польська до тодішньої в справі самоурядування польської громад.

3 польських справ.

Сенатська освітня комісія зв'язується прости редуції бюджету поодиноких міністерств у зв'язку з редуцією державного бюджету, вказуючи на те, що таке обмеження може мати шкідливі наслідки для освіти в Польщі.

Сецесіоністи з „Визволення“, 30 посів під проводом Яна Домбського мають намір увійти до т. у. урядової коаліції.

Польсько-радянська торговельна палата буде одиначена у Варшаві 20-го п. м.

Переселенчій рух на прикордонній смузі, що межує з територією СРСР має бути унормований міністр. внутр. справ у порозумінні з мін. закл. справ. Мешканці тих територій, що мають маси по-

Декабристи.

З приводу столітніх роковин революції декабристів.

III. Доля перших революціонерів.

Виступ революціонерів у Петербурзі й епізодичний рух на Україні покінчилися повною невдачею. Наступили масові ув'язнення заговорників, а опісля розмірно коротке, але вичерпуюче слідство під керівництвом самого імператора Миколая I. Багатьох в'язнів пересував імператор, намагаючись підійти під характер обвинуваченого. При тому коронований слідчий прибирав різноманітні пози і грав найрізноманітніші ролі. То вдавав дбайливого монарха, який бажає довідатися про потреби держави, щоб приступити до великих реформ, то громадянина, члена суспільності, якого проймають до глибини душі нещастя Росії. Одних в'язнів називав своїми товаришами, иншим жалівся на своє незавидне положення, ще иншим зневажав і погрожував важкими карами. Одним обіцявав прощення, инших зеднував собі співчуттям для їх родин, навіть допомагаючи матеріально опущеним сім'ям.

Ця тактика Миколая у відношенні до декабристів мала важні наслідки. Деякі з них у своїй щирості та бажанні скерувати молодого монарха на шлях реформ, відкривали перед ним усі організаційні тайни. До того ж вони вірили, що чітко з монаршими обіцянками їх вчинки будуть забуті, що їх будуть

лагідно судити. В окремих листах до Миколая деякі декабристи виступали зі сміливими думками про хиби державного устрою Росії та вказували на потребу реформ. Поведінка Миколая розв'язала устанавити таким визначним діячам конспіративно-революційного руху, як: Пестель, Каховський, Рилев і ин. Початково деякі з обвинувачених не складали зізнань, які компрометували би инших. Але пізніше, довідавшись, що їх слідчі знають дуже багато або все, були менше здержливі, стараючись тільки, щоб тигар вини спадав на ціле товариство, а не на поодинокі члени. Такими були: Пестель, Сергій Муравев-Апостол, Михайло Бестужев-Рюмін, Микита Муравев й ин. Ясно, що в такій хвилині досадно проявили себе характери поодиноких обвинувачених. Були між ними люди сильно волі, але й були слабкі характери. Та найнаємніше повівся „диктатор“ ки. Грубецький. Його зізнання були безколючі. Ляжаючи на смерть, цілував Миколая по руках і просив дарувати йому життя, що й сталося.

Коли слідство було скінчене, Миколай змінив тактику. Він знав усе, що йому треба було знати, всіх противників царського деспотизму й соціальної лиха мав у своїх руках і постановив покарати їх „прикладно“. Суд над декабристами був звичайною формальністю. Обвинувачених не мали ніяких оборонців. Судді оажали приподобатися імператорові. Для більшої парадії суд зложено з найвищих державних у-

станов: Державної Ради і Сенату та поодиноких царських достойників. Підсудних поділено на групи і відповідно до того визначено кари. Бажаючи якнайдалі піти на руку Миколаєві суд визначив дуже важкі кари. Пестеля, Рилева, Каховського, Сергія Муравева-Апостола і Михайла Бестужева-Рюміна засуджено на кару смерті через четвертування, багатьох на стаття голови, решту на каторгу і заслання на Сибір. Миколай проявив свою „великодушність“, бо п'ятом карманичем руху змінив кару смерті з четвертування на повішення, засуджених на стаття голови засланих на каторгу і т. п.

Екзекуція засуджених на смерть відбулася 13. липня 1826 в Петро-Павлівській фортеці. Їх відібрано спершу військові ранги, падено військові однострої та ломано шаблі над їх головами. Опісля прибралих в прості сірі кафтані підведено до шибениць. На внутрішньому майдані фортеці устало військо в чотириконтини. Ця понурій поді надавала специфічного, „святоточного“ настрою присутність шефа жандармів, генерал-губернатора, багатьох достойників та в'язнів-декабристів, яких під охороною введено на тюремний майдан. Одначе коли засуджених підвели під шибениць, один з офіцерів крикнув: „Глас бажань зробити свідками тернів наших товаришів. Буде це найбільша підлість, якщо збережемо споки. Вирішіть зброю жовнірок і рушаймо!“ Цей оклик почув ген. Чернішев і наказав вогні відвести до

келій за винятком п'яток, призначених на смерть. Вони підходили до шибениць відважно і спокійно. Їх повішено: Пестель, Рилев і Каховський урвалися і їх вішаво вдарує. Вирішали тихо. Так згинули перші російські революціонери.

Инших вигнано на Сибір. Деякі з них ще кілька літ поневірялись по фортецах. Ще в слідстві згинуло кількох, занепавши на важкі недуги; полк. Булатов розчерепа собою голову ударом об стіну.

Відомоном декабристського руху було повстання в кількох сибірських козальнях, яке намагається підняти засланий декабрист Суїнов. Повстання здавлено, а Суїнов з кількома иншими кримінальними засланцями засуджено на кару смерті. Але він відібрав собі життя на передодні екзекуції.

З приводу ріжних двірських подій і сват від часу до часу знаходилися царські маніфести, якими змешувалося кари декабристам. Трийцять літ пізніше (1853) внаслідок коронаційного маніфесту Олександра II. осташи в жоних декабристи майже всі вернули в Європейську Росію.

Такий був прольот великої революційної епопеї в Росії, який був першим крок, що започаткував гігантський конспіративно-революційний рух, який був засія до найближчого в перерозотрі, який заав історію, а якого ми є свідками і в значній мірі співучасниками.

(Продовже на буди)